

Per què sóc, penso i actuo així (pedagògicament)? Influències que han marcat un camí cap a la identitat professional

Francesc Imbernon*

Resum

En aquest article es pretén esbrinar quines són les influències que han portat l'autor a desenvolupar un pensament pedagògic, tant teòricament com pràcticament, des dels inicis com a mestre fins a la pràctica de l'ensenyament a la universitat. Les lectures, la relació amb els companys i amb el context, així com els esdeveniments de la pròpia vida han dut l'autor a desenvolupar una manera de pensar, sentir i actuar en el camp de l'educació. L'article descriu aquest recorregut vital.

Paraules clau

vivència, influències pedagògiques, relat, autobiografia, història de vida, identitat professional, Pedagogia

Recepció original: 26 de novembre de 2012

Acceptació: 10 de desembre de 2012

Presentació

No es fàcil pensar i fer explícit un article sobre les influències pedagògiques que he tingut al llarg de la meua vida i encara més difícil escollir aquelles que han conformat una manera de pensar i actuar. Malgrat tot, la idea em sembla força interessant ja que un professionalment és el que ha anant llegint, conversant amb els companys i la relació que ha tingut en el context on treballa i ha treballat. I segurament moltes coses més que estan albergades a l'inconscient que es difícil fer-les aparèixer en un escrit però que sí que ho fan en el comportament. En suma, la tasca introspectiva i reflexiva és esbrinar quines influències he tingut i com he arribat a pensar, sentir i actuar com ho faig avui.

És veritat que tot allò que esmentava (lectures, companys, entorn, etc...) li marca a un la seva trajectòria personal i professional i aquest article és un bon argument per reflexionar i recordar quines van ser les meves influències pedagògiques en el vessant professional (que segurament també marquen les personals i les meves relacions laborals-institucionals). En fi, per què penso així sobre els temes educatius, per què hi crec i per què defenso uns més que d'altres. Per tant, és com una reflexió de com s'ha construït una determinada identitat en aquest cas docent en un vessant professional¹ que

(*) Catedràtic del Departament de Didàctica i Organització Educativa de la Universitat de Barcelona. Ha dut a terme tasques en formació inicial i en la formació permanent del professorat de tots els nivells educatius, des de la primària fins a la universitat, i en la formació de professionals de diversos sectors i formadors. Ha rebut diversos premis i ha publicat molts articles i diversos llibres sobre formació del professorat i alternatives pedagògiques. Adreça electrònica: fimbernon@ub.edu

(1) Es pot considerar la identitat professional com una entitat individual construïda en relació a un espai de treball i a un grup professional de referència. És una apropiació de característiques que s'interaccionen a partir de qüestions individuals, socials i opcions polítiques.

significa com s'ha configurat, construït i donat significat a la naturalesa del treball que faig.

Si em poso a reflexionar me n'adono que la construcció subjectiva d'una forma de ser, pensar i actuar pedagògicament, la identitat que parlava abans, és complexa, dinàmica, sostinguda en el temps, lenta i no saps exactament quines han estat les influències socials i polítiques totals o almenys les més destacades. Amb prou feines pots fixar el moment exacte en el qual vas prendre la decisió d'iniciar-ho, quan ja tens la sensació que mai podràs posar el punt i final. Sorgeixen dubtes i petits precipicis a cada pas: com delimitar la frontera entre la influència d'autors mitjançant lectures realitzades, del context mitjançant els companys o la vida externa professional, i fins i tot de la teva forma de ser i educació rebuda i com fonamentar les teves decisions, on incideixen originalment, des de quin moment es va iniciar aquest recorregut sobre la forma de ser, pensar i actuar, com vaig seleccionar en aquest desgranar tant de text llegit, tants contactes amb d'altres i treure el fonamental i, sobretot, com aconseguir la seguretat, encara que lleu, que no t'has equivocat. Mai no estàs segur.

El recorregut ha estat llarg ja que també és una construcció social de tu mateix, encara que sempre trobes que ja uns altres han explorat la ruta i han marcat en el plànol les fites del seu propi esforç que resulten, moltes vegades, veritables oasis per a qui els troba. I és que, per elaborar alguna cosa teva, cal saciar la set en moltes fonts, cal prendre prestades aportacions de col·legues, d'obres ja publicades i de paraules escoltades... sense complexos, sense enveja, però amb agraïment. I més a la feina universitària. I malgrat tot, en qualsevol moment pot assaltar-te el dubte, el temor a l'equivocació, a l'error; a la còpia, al patiment de ser contradictori, ja que tot i les moltes lectures, l'abastament i el treball vertiginós fan aflorar noves idees, nous conceptes que, si bé d'una banda augmenten el teu bagatge científic, pedagògic i cultural (i per tant professional i personal), de l'altra t'inoculen el virus permanent de la ignorància a causa de la complexitat del camp educatiu i de tantes aportacions; un camp, a més, prenyat d'idees i de matisos, en el qual es desenvolupa el treball professional que realitzes.

I és cert que quan anaves seleccionant al llarg de la teva vida el que deixes i qui t'acompanya en el viatge, sempre, segons el meu criteri, obeeix a dos criteris: en primer lloc, allò que un mateix considera imprescindible per a la seva carrera, per a la seva promoció, per cobrir l'expedient, etc., o sigui el més normatiu o prescriptiu que és a vegades més una obligació que una devoció i, en segon lloc, allò que un escull des del seu punt de vista personal o, més clarament, ideològic. El que més t'agrada i et ve de gust. És aquest últim criteri de selecció el que atorga el seu caràcter singular, el seu valor afegit, la teva especificitat. I és en aquest que pretenc detenir-me ja que és el que al final, amb l'edat i el temps, acabes escollint com a el criteri més important d'influència.

Al llarg del recorregut, quan mires enrere i veus què has anant deixant a la cuneta o en l'oblit de les prestatgeries, apareix una primera consideració i és que no hi ha un únic camí professional que has desenvolupat, tot i que la vida mateixa t'obliga a escollir; però en el meu cas, sense adonar-me'n, he anat basculant en una doble consideració: d'una banda, sempre m'ha interessat conèixer les bases teòriques que fonamenten l'educació i el context de l'acció educativa; d'altra banda, delimitar clarament què volia

fer o sigui la meva acció pedagògica en si mateixa, que és la que em va decantar prioritàriament. I amb aquestes premisses és quan puc començar a reflexionar sobre la construcció d'aquesta identitat professional.

Sempre hi ha un principi

Si per fer de mestre s'ha de tenir vocació², com el desig d'emprendre una carrera, professió o qualsevol altra activitat (això diuen els clàssics i els diccionaris: *disposició, inclinació natural a exercir una professió, un art, a estudiar una carrera*), jo no la tenia. Vaig entrar a la Escuela Normal del Magisterio (ho escric en castellà perquè així era l'any que vaig entrar) de Barcelona per causalitat. Un any abans no en tenia cap intenció, però quan feia batxillerat ho compaginava amb primer de magisteri del pla de 1950 (per tenir una sortida econòmica ràpida), i quan vaig acabar el batxillerat (en plena adolescència) vaig pensar que magisteri era una sortida fàcil i ràpida de trobar feina, guanyar autonomia familiar i mantenir-me; i cap allà vaig anar. En el darrer any dels meus estudis va canviar de nom pel d'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB³, com a part de la Universitat de Barcelona, segons disposava la Llei General d'Educació de 1970.

No puc dir que no vaig aprendre coses en els dos anys i un de pràctiques (pla de 1969). No vull jutjar el professorat (alguns van ser col·legues meus uns anys després) perquè hi havia de tot. Era el tardofranquisme i, encara que existia dins de la institució, la ideologia franquista ja estava molt diluïda o al menys era la meva percepció d'alumne. Com aquest article no pretén fer una autobiografia sinó veure les influències pedagògiques evitaré els records més vivencials i dels records, bons o dolents, que guardo del professorat que vaig tenir.

La pedagogia en sentit ampli d'aquells estudis era de pura racionalitat tècnica i més en aquella època de psicologia conductista, d'objectius a curt i llarg termini, de conèixer tests psicològics bàsics, d'aprendre la mecànica de definir objectius operatius i de programacions curtes i llargues. De racionalitat tècnica, vista com la pedagogia més moderna com a «ciències de l'educació». I molts professors s'ho creien i ho adoptaven com una religió que pensaven que els donava més incidència en la pràctica educativa. O una història de l'educació que mai arribava a la edat contemporània i, encara menys, a assabentar-se de la història de l'educació més propera. Un escoltar els clàssics però oblidant les influències pedagògiques del segle xx⁴.

Però va ser en aquella època que vaig descobrir al mestre i pedagog Célestin Freinet. Però no a la «Escuela Normal» sinó a una llibreria de caire pedagògic i a Rosa Sensat. Així, passejant i mirant llibres d'educació descobreixo la biblioteca de l'Escola

(2) No m'ha agradat mai el terme per la seva gran influència religiosa.

(3) La Llei General d'Educació de 1970 va disposar que les Escoles Normals s'integressin a les Universitats, la qual cosa es farà en forma d'Escoles Universitàries de Formació del Professorat d'Educació General Bàsica, amb capacitat per atorgar el títol de «Professor d'Educació General Bàsica». Després d'un període de preparació, en el qual les Escoles Normals van ser considerades «Escoles experimentals», la integració efectiva va arribar en 1972.

(4) Un relat molt sucós sobre l'educació de l'època i la formació dels mestres ho trobem a Esteve, J.M. (1999). *El árbol del bien y del mal*. Barcelona, Octaedro.

Moderna publicada per l'editorial Laia on a poc a poc vaig comprant tota la col·lecció en català i en castellà (diferenciada lingüísticament pels seus colors: vermella i blava) que encara conservo. Va ser el primer descobriment d'una nova pedagogia i a partir d'aquell moment la pedagogia Freinet no m'abandonarà mai, encara que puc dir que quan exercia de mestre no vaig ser un freinetià ortodox. Jo mai m'he considerat un mestre *freinet* però la seva pedagogia em va colpir durant els estudis de magisteri. I en aquell moment havia descobert una altra forma de fer classe i com a jove, era el que el meu esperit necessitava i volia⁵.

Ja en la pràctica professional de l'escola i aplicant algunes tècniques Freinet (el diari, la impremta, el text i el dibuix lliure, l'assemblea, el mural, etc.) en una escola de suburbi a les afores de Barcelona, començo a *devorar* textos pedagògics que van apareixent. També el fet d'entrar a la Facultat de Filosofia i Lletres a fer la carrera de Pedagogia i estar-me els cinc anys de la llicenciatura tindrà la seva influència i importància. El mateix que he dit del professorat de la Escuela Normal ho dic del professorat de la Facultat. Aquest article no pretén fer un judici dels seus ensenyaments i magisteri, i per tant no faré esment d'aquesta particularitat encara que no puc dir que no van tenir gaire, alguns més que d'altres, influències en la meua manera de pensar a favor o contra d'alguna teoria o pràctica educativa. O al menys no en sóc conscient. El que sí és important destacar és que el fet de compaginar la feina de mestre i els estudis de pedagogia em donaven una immersió total en el camp de l'educació. I la Facultat et dóna un clima, uns companys, un caliu, un sediment, unes lectures normatives que t'ajuda a sortir d'ella cercant noves vies amb unes mires més amples. I des d'aquell moment compaginava les lectures que s'havien de fer a la carrera (que no vull dir que fossin inútils ja que anaven donant un pòsit que més endavant vaig agrair) i les lectures que m'interessaven fora de la carrera.

Dels textos de fora de la carrera hi ha molts però puc destacar els llibres de Ferrière (*La escuela activa*, a Studium, de 1971), llibres de Bogdan Suchodolski, com el seu *Tratado de pedagogía* (Península, 1971), de Gramsci (sobretot *La alternativa pedagógica*, Nova Terra, 1976) i autors d'aquí que tractaven els temes més teòrics. És una època de recuperar «pedagogies en plural» no estudiades ni treballades a les carreres universitàries ni a la formació de mestres però que en aquell moment apareixien lligades a la renovació pedagògica i a la recuperació de la tradició pedagògica catalana, com els llibres de Rosa Sensat, Galí, Bardina, Xirau, etc., que encara conservo a la meua biblioteca. Tot això anava compaginat amb els llibres de més aplicació pràctica, d'escoles d'estiu i textos i manifestos⁶ de diverses alternatives. Devorava els llibres de Laia i de l'editorial Avance (ambdues desaparegudes fa temps), com els llibres d'autors italians: Mario Lodi (*Crónica pedagógica*, Laia, 1974), Franco Passatore i altres, com *Yo soy el árbol y tú el caballo* (Avance, 1976), Tonucci, Bruno Ciari. Llegia en aquella època molt i no gaire seleccionat sinó tot el que podia sobre l'educació. Poso com exemple, que recorde amb grat, la lectura d'Unamuno (*Amor y pedagogía*, publicat per Bruguera el 1986). I molts més.

(5) I ho he expressat en el llibre *Les invariants pedagògiques i la pedagogia Freinet. Cinquanta anys després*, Graó, 2010.

(6) Era època de manifestos i demandes d'una escola i una pedagogia diferent.

Més endavant, durant el camí

Des del principi vaig endinsar-me a la història de l'educació. Em continuava interessant la pedagogia Freinet i durant un temps vaig dedicar-me a recuperar una mica la història del moviment Freinet durant la República. Això em va fer entrar a la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, que encara que he estat un membre no participatiu m'ha permès anar recuperant la història perduda i amagada de l'educació dels Països Catalans a través de les lectures i comunicacions de les seves trobades. La història del moviment Freinet durant la República em va introduir elements importants de veure el compromís dels mestres amb l'escola i el context i la defensa d'una determinada forma d'ensenyar. Unes quantes comunicacions a jornades i congressos va ser aquesta introducció profana i d'afeccionat a la història de l'educació (que malgrat el temps mai he oblidat i el tema sempre m'ha apassionat com s'ha anat comprovant al llarg de les publicacions realitzades al llarg de la meva trajectòria professional).

També en aquella època l'editorial Eumo de l'Escola de Mestres de Vic, conjuntament amb la Diputació de Barcelona, va treure la col·lecció «Textos Pedagògics» on aniran apareixent totes les obres més clàssiques de la pedagogia tant antiga com moderna. Va ser una gran recuperació de textos perduts del passat i una gran aportació a la recuperació de les idees velles i noves de la pedagogia. Encara que tot això et donava una «cultura pedagògica» imprescindible per entendre moltes coses dels temes educatius i com havien arribat fins aquí, m'interessava professionalment més la didàctica. El com ensenyar i com cercar alternatives a l'ensenyament a les aules. I per aquí vaig encaminar les meves passes definitives.

També em marcarà assumir de molt jove (encara no havia acabat la carrera de Pedagogia) la direcció de la revista *Guix*, ja que al llarg del temps que vaig exercir veritablement com a director em va permetre llegir molts articles de companys, la qual cosa m'ajudava a veure alternatives a les pràctiques educatives i a introduir-les a les meves classes de magisteri quan vaig començar a donar classes de Didàctica General (ja convertida en Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, però en el mateix lloc que la Escuela Normal) després d'acabar la carrera de Pedagogia.

Però, com diuen, d'aquella pols vénen aquests fangs, i encara que m'hagi dedicat sobretot a la didàctica sempre he tingut tendència a lectures de teoria de l'educació intentant fonamentar el que feia. M'ha preocupat molt al llarg de la meua carrera veure que moltes de les pràctiques educatives no se saben perquè es fan i això em va portar a una petita obsessió per buscar les fonts des dels fonaments de la ciència i que a d'hores d'ara encara continuo cercant. Els llibres d'Angel Pérez, *Las Fronteras de la Educación: Epistemología y Ciencias de la Educación*, de l'editorial Zero de 1978, i el de diversos autors, com *Epistemología y educación* de l'editorial Sígueme de Salamanca de 1978, en van introduir a esbrinar la lògica de la investigació científica que aniria ampliant a poc a poc al llarg de la meua vida universitària.

També fora de l'epistemologia buscava aquestes raons llegint autors diversos que tractaven el tema teòric, com Lobrot (la seva *Teoría de la educación*, de Fontanella al 1976, o el seu llibre *Pedagogia institucional*, de Humanitas, 1966). Em va apassionar tota la pedagogia institucional francesa (Aida Vasquez, Fernand Oury, Jacques Pain, aquests dos darrers amb la seva *Crónica de la escuela-cuartel*, etc.) que t'obria un camí a una

escola crítica amb la pedagogia tradicional i a la cerca d'una escola autogestionada. A Carlos Lerena, sobretot *Reprimir y liberar: crítica sociológica de la educación y de la cultura contemporáneas* (Akal, 1983). També destacaria en aquella època les lectures més alternatives com *El maestro-compañero y la pedagogía libertaria*, de J.R. Schmid (Fontanella, 1973), *El manifiesto de la educación*, de Mendel i Vogt (Siglo XXI, 1975), *La descolonización del niño*, de Mendel (Ariel, 1974), *La des-educación obligatoria*, de Goodman (Fontanella, 1976) així com les obres d'Ivan Illich i Everet Reimer sobre la desescolarització i la mort de l'escola, etc., i diversos textos de pràctica educativa que no enumero per no fer feixuc aquest text.

Crec que molts d'aquells llibres van marcar tota una generació de mestres i pedagogs. Tots ells, barrejats en teories i experiències, els resumiria en una nota feta a mà en un d'aquests llibres on tinc apuntat «aprenentatge de la camaraderia en educació». I altres barrejats en textos per preparar les classes de Didàctica, on no tens més remei que baixar a la sorra de la realitat de com es treballava a l'escola d'aquell moment i què necessitaven els futurs mestres per sobreviure en aquella escola (va començar a estar de moda el projecte educatiu, el projecte curricular, els nivells de concreció del currículum, etc.).

L'entrada a la universitat a fer classes de didàctica en va permetre no tant sols llegir per la meua millora com a mestre sinó llegir per aprendre a ensenyar. Les lectures van ser moltes i alguns companys també van marcar el pensament pedagògic. Recordo com un text fonamental *La cuestión escolar*, de Jesús Palacios (Laia, 1978), ja que tenia un resum de les aportacions de la pedagogia del segle xx. És d'aquells textos que t'obren a un món que havia estat amagat durant anys i que trobes resumit.

I així vas caminant pedagògicament

Per no esmentar més lectures, ja que al llarg dels anys tens moltes i és difícil en un moment determinat seleccionar quines t'han influenciat més. Interioritzes globalment idees confuses, barrejades, i els textos em van començar a descobrir noves alternatives paradigmàtiques, nous models, noves teories, nous processos d'investigació (això arribaria més tard i a poc a poc). Vaig anant descobrint que, de totes les crisis experimentades en l'àmbit de les Ciències de l'Educació (o camp de coneixement educatiu), han sorgit sempre noves perspectives que contribueixen al seu progrés científic. Encara que en aquest moment vaig ser conscient que l'obsessió per la clarificació terminològica i epistemològica no podia impedir el debat sobre l'acció de la intervenció en l'educació. Sobre la transformació radical de la forma d'ensenyar.

Però també va augmentar la meua implicació i el meu compromís amb intentar mirar les coses d'una altra manera (de com te les havien donat i de com te les havien ensenyat). Sempre he estat conscient que dedicar-te a l'educació precisa un posicionament concret sobre el caràcter ètic i ideològic de l'aplicació de qualsevol pràctica educativa. I em va apassionar la lectura del llibre de Carr i Kemmis, *Teoría Crítica de la Enseñanza: La Investigación-Acción en la Formación del Profesorado* (Martínez Roca, 1988). I vaig subratllar una frase: «Convertir l'educació en alguna cosa únicament instrumental podria ocasionar la pèrdua del seu veritable valor educatiu». En la seva lectura, conjuntament amb altres de John Elliott, de José Gimeno i l'assistència a congressos i semina-

ris, vaig anant descobrint la investigació-acció i una altra forma d'investigar i veure el professorat.

Amb el temps, les lectures m'anaven orientant però també el context on desenvolupava la feina universitària i els companys de viatge que per a mi són fonamentals. Has de saber escollir els teus companys de viatge professional. Tot això em van portar a sistematitzar les meves preocupacions que podria resumir d'aquesta forma: La preocupació per l'anàlisi del concepte d'educació, formació i de professió docent (amb això entraria una mica més a fons en el temps i es va convertir a poc a poc en la meva especialitat si algú pot dir que té especialitat en el camp tant ampli i solapat de la pedagogia) que predomina a la societat: quins principis subjuguen derivats de l'entorn socioeconòmic, de les creences i valors i de les disciplines científiques, així com del model professional i de formació i de les funcions específiques del professorat. Lectures que em van anant portant a la meua tesi doctoral sobre formació permanent del professorat, que ha marcat la resta de la meua vida docent, acadèmica i investigadora, ja que ha suposat publicar i parlar molt sobre aquest tema.

I també vaig anant assolint una preocupació política sobre l'anàlisi dels canvis socials i de les necessitats futures de la nostra societat, intentant analitzar quina serà la funció de l'educació, de la institució educativa i del professorat en aquesta societat. Ja que era conscient que només així es podran elaborar i dur a la pràctica canvis que no vagin a remolc d'altres instàncies i esdeveniments. Lluitar contra la vulnerabilitat de l'educació. El que avui dia es diria l'apoderament pedagògic. O sigui la lluita contra models anacrònics o desfasats o tot el que fa olor d'això.

La meua pròpia vivència en la teoria i en la pràctica em va portar a interessar-me a l'anàlisi de la situació actual de les institucions educatives i de formació, dels models professionals i de formació que s'ofereixen a l'alumnat i al professorat i de com aquest bagatge repercuteix en la pràctica real o en l'exercici de la professió. Així mateix, vaig ser conscient que hem de lluitar pel funcionament democràtic i participatiu, encara que sigui amb contradiccions⁷. Ningú és lliure de les contradiccions en la seva vida personal i professional.

Fa temps que em preocupo de l'anàlisi de la situació actual de la professió docent des del punt de vista del col·lectiu professional i des de l'administració educativa. Em vaig introduir a un desig quasi impossible que encara perdura en el temps: redefinir la funció del professorat respecte a la reconsideració del seu treball professional (els obstacles per accedir a la professionalització, la inserció laboral, les relacions laborals, l'anàlisi dels valors), a la comunicació i al disseny, a la producció i execució del currículum.

En resum, en aquella època va haver dos fets que han marcat el meu recorregut pedagògic i professional: la tesi doctoral sobre formació permanent del professorat, a la qual vaig arribar per circumstàncies més de context que d'interès científic, i la reflexió sobre la didàctica (i més específicament el paper de la didàctica i la formació crítica), a

(7) Diverses obres publicades intentant fer aquesta anàlisi són per exemple: *Una alternativa pedagógica* (Laia, 1987, i reeditada per Paidós); *La formación y el desarrollo profesional del profesorado* (Graó, 1994); *10 ideas clave. La formación permanente del profesorado* (Graó, 2010), i algunes altres.

causa de les diverses oposicions per arribar a ser professor universitari de carrera que em servien per obligar-me a llegir textos que tenia damunt la taula. Reflexionava sobre la didàctica com un quefer personal del professorat, sense regles ni normes fixes. M'havia tornat un veritable enemic de la perspectiva positivista ja que va introduir elements de devaluació i depreciació quan intenta caracteritzar el procés didàctic com únicament tècnic. I no únicament va marcar la meva forma de fer classe sinó la de la meva recerca en l'educació.

Per acabar

No sé si he concretat com he arribat fins aquí; però, on sóc? He anant aprenent que tota activitat educativa exigeix del professorat un cert grau d'art, d'improvisació i una determinada capacitat de creació; qualitats o capacitats bàsiques per a tot artista. Si l'ensenyament és una activitat pràxica (entesa com una pràctica amb una base teòrica) posseirà les característiques d'aquestes activitats, una de les quals és la flexibilitat. I el professorat de qualsevol nivell aprèn a través de la pràctica crítica del nostre art i compartir-lo amb l'alumnat i amb els companys. Aquest aprenentatge d'estar amb l'alumnat i compartir i vincular-se amb ells el que intentes ensenyar és imprescindible en la forma de pensar la pràctica educativa i generar les teves emocions quan entres a l'aula o escoltes el que diuen. Aprens molt més de l'alumnat que d'un tractat d'un col·lega.

I això vol dir que he acabat convençut que tota concepció actual de l'educació i de la formació del professorat està impregnada de sentit artístic, des de l'àmbit curricular a les propostes de processos d'investigació. Si la pràctica educativa perdés aquest sentit, com es va defensar en el predomini de l'enfocament tècnic, perdria una de les peculiaritats que fan de l'ensenyament una praxi irrepètible, complexa, no estàndard, difícilment imitable. Una apassionant aventura.

Per acabar aquest article sobre les influències pedagògiques, voldria desenvolupar una sèrie de idees que crec que m'han portat a actuar al llarg dels darrers anys fruit del bagatge rebut de tot plegat, lectures, companys, alumnat, feina, circumstàncies personals i el llarg etcètera del que pot influir en un ésser humà i que el seu comportament demostra, encara que no sempre i en tota circumstància, i que a hores d'ara ja marquen el camí del futur. Sempre es va canviant però hi ha aspectes de la identitat professional que comentava al principi que han calat tant a fons que ja formen part de la teva vida i de com els demés et veuen.

Abans donava molta importància a l'alumnat i això vol dir que he après que és fonamental partir de l'experiència de l'alumnat; és a dir, centrar el treball sobre l'aprenentatge real de procediments, habilitats (reflexions, debats, pedagogia de la pregunta...) més que sobre la transmissió únicament conceptual. L'objectiu de la formació pedagògica és el de contribuir a la reflexió i el canvi de la pràctica. Així doncs, és la pràctica professional la que constitueix el punt de partida i el punt d'arribada. I això vol dir experimentar noves metodologies però no caure en el *practicisme* banal sinó en la fonamentació de què es fa i perquè.

Si desitjo l'autonomia per a mi, desenvolupar l'autonomia en l'aprenentatge és fonamental. Això implica la investigació personal, la reflexió, la recerca, la indagació. Fet i fet, la indagació apreciativa⁸ és imprescindible per al progrés, ja que només a través d'ella es poden trobar noves formes d'actuació sobre la realitat. El professorat de tots els nivells educatius necessita «investigar», indagar i esbrinar quines són les estratègies que faciliten més l'aprenentatge o com aprenen millor els alumnes, etc.

I degut als grans canvis dels darrers anys he anat entreveient que hem de situar el procés de formació de les persones en un context molt més ampli que el que proporciona l'educació institucionalitzada. Hem de parlar de comunitat i no tant d'escola o aula. L'educació és alguna cosa més que un aula o un conjunt d'aules. És un conjunt de persones que treballen plegades i això comporta problemes personals i professionals. Intentar ser capaç d'aplicar la tolerància professional encara que costi molt. I no nego que aquest concepte de tolerància professional és molt difícil de dur-lo a la pràctica i de no caure en contradiccions constants.

Arribat fins aquí no es pot evitar continuar assumint un esperit crític per tenir elements de reflexió per analitzar la dependència sociocultural dels individus, així com ens permet estar alerta per dur a terme una reflexió i una autoreflexió respecte a les contradiccions que apareixen en el desenvolupament de l'acció educativa. Permet també tenir en compte un principi de respecte a la diversitat i la singularitat dels companys i de la feina. Lluitar sempre per la democratització de tot el procés educatiu. I voler aquesta democratització et porta inexcusablement a defensar un conjunt de principis irrenunciables en el teu fer, saber i actuar professionalment.

Aquests principis irrenunciables et diuen que has d'assumir un compromís davant de la lluita a favor d'una educació per a tots i totes i de la interacció activa amb els demás que t'acompanyen en aquell procés (i escollir aquells que t'acompanyen, com deia abans) i ser conscient dels teus actes, la qual cosa et permet introduir la reflexió com a característica de tota acció professional, entreveure les contradiccions i assumir les conseqüències de les teves equivocacions i errades.

I com no, continuar aprenent al llarg de la teva vida. Deia al principi que la identitat professional és dinàmica i complexa. I això implica que sempre aprens, sempre estem canviant i sempre trobes nous viarans on introduir-te per cercar noves idees i noves propostes.

(8) La indagació apreciativa és un procés que involucra les persones i és una forma de transformar-les en la imatge compartida del seu potencial més positiu, basada en les fortaleces pròpies i en la construcció de capacitats.

¿Por qué soy, pienso y actúo así (pedagógicamente)? Influencias que han marcado un camino hacia la identidad profesional

Resumen: En este artículo se pretende averiguar cuáles son las influencias que han llevado al autor a desarrollar un pensamiento pedagógico, tanto teórica como prácticamente. Desde los inicios como maestro hasta la práctica de la enseñanza en la universidad. Las lecturas, la relación con los compañeros y con el contexto, así como los acontecimientos de la propia vida, han llevado al autor a desarrollar una manera de pensar, sentir y actuar en el campo de la educación. El artículo describe este recorrido vital.

Palabras clave: vivencia, influencias pedagógicas, relato, autobiografía, historia de vida, identidad profesional, Pedagogía

Pourquoi je suis, je pense et j'agis (pédagogiquement) de cette manière ? Influences qui ont marqué un chemin vers l'identité professionnelle

Résumé: Dans cet article, nous prétendons déterminer les influences qui ont mené l'auteur à développer une pensée pédagogique, tant théorique que pratique, depuis ses débuts en tant qu'instituteur jusqu'à sa pratique de l'enseignement à l'Université. Les lectures, la relation avec les collègues et avec le contexte, ainsi que les événements de la vie propre ont mené l'auteur à développer une manière de penser, de sentir et d'agir dans le domaine de l'éducation. L'article décrit ce parcours vital.

Mots clés: vie, influences pédagogiques, récit, autobiographie, histoire de vie, identité professionnelle, pédagogie

Why do I think, feel and act this way (pedagogically)? Influences on the path to professional identity

Abstract: The aim of this article is to determine the influences that led the author to develop a way of pedagogical thinking in theory and practice, from early experiences as a school teacher to university teaching. Reading, relationships with colleagues and the context, and life events inspired the author to develop a way of thinking, feeling and acting in the educational field. The article describes this life trajectory.

Key words: experience, pedagogical influences, narrative, autobiography, life history, professional identity, pedagogy